

TEORIJA SAMOEFIKASNOSTI: POKUŠAJ OBJAŠNENJA

PETAR BEZINOVIĆ
Filozofski fakultet u Zadru

UDK: 159.94
Pregledni rad

Primitljeno: 1988 - 01-20

U radu se daje prikaz teorije samoefikasnosti (self-efficacy theory), jedne od novijih kognitivnih teorija kojima se nastoji objasniti i predvidjeti ponašanje čovjeka. Navodi se da su brojna istraživanja različitim postupcima dovela do konvergentnih rezultata, što govori u prilog eksplanatornoj i prediktivnoj valjanosti teorije.

Teorija samoefikasnosti se uspoređuje s nekim drugim teorijama koje se bave kognitivnim medijatorima ponašanja i uočava se da su se slični konstrukti već ranije javljali u psihologijskoj teoriji, svjedoči o njihovoj smislenosti.

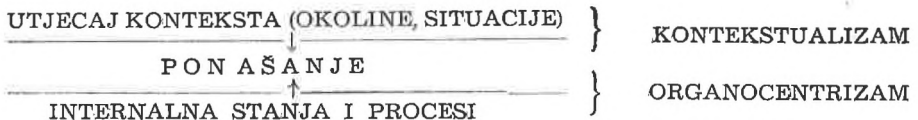
Naglašava se da principi stjecanja, razvoja, modificiranja, generaliziranja, kao i efekti percepcije osobne kompetentnosti predstavljaju bitne probleme koje u psihologiji valja i nadalje istraživati.

U recentnoj psihologiji ličnosti i socijalnoj psihologiji prevladavaju uglavnom dva istraživačka pristupa.

U sklopu prvog, ponašanje se shvaća i objašnjava u funkciji vanjskog (eksternalnog) konteksta u kojemu se događa. Ovaj pristup ima dugu tradiciju u psihologiji i svakako je karakterističan za radikalni biheviorizam, ali i za ekološku i takozvanu okolinsku (environmental) psihologiju. Ovaj je pristup međutim karakterističan i za neke druge konceptualne orijentacije, kao što su na primjer, bihevioralna ekologija u biologiji ili kulturalni materijalizam u antropologiji.

S druge strane, ponašanje se nastoji razumjeti i objasniti u funkciji unutrašnjih (internalnih) stanja s kojima je povezano. Ova orijentacija uključuje kognitivnu psihologiju u njenim različitim oblicima, kao i fiziološku psihologiju.

Prvi navedeni pristup Schnaitter (1987) naziva kontekstualizmom, a drugi organocentrizmom. Na slici 1 shematski je prikazana različitost ovih dvaju pristupa.

Slika 1. Shematski prikaz odnosa između kontekstualizma i organocentrizma prema Schnaitter, 1987, str. 2)

Činjenica je međutim da ne postoji unaprijed određena osnova po kojoj su jedan ili drugi pristup bolji za psihologijsku znanost. I jedan i drugi imaju svoje prednosti i nedostatke. Sretno rješenje koje se u posljednje vrijeme najčešće koristi, predstavlja spajanje dvaju pristupa u interakcijski ili u transakcijski model, što je omogućeno razvojem multivarijantnih postupaka za analize rezultata istraživanja. U sklopu ovih modela u nacrtu istraživanja uvode se i kontekstualne i organizmičke varijable. Ovakav pristup nudi mogućnost preciznog utvrđivanja doprinosa pojedine varijable ukupnom objašnjenju ponašanja. O tome da li je značajniji kontekst ili su značajnija nutarnja stanja i procesi, i nadalje ne postoje jednoznačni pokazatelji.

Činjenica je međutim da se posljednjih godina sve više povećava proporcija istraživanja kognitivnih mehanizama koji djeluju na ponašanje. Rezultati tih brojnih istraživanja dokazuju da je način na koji ljudi kodiraju, pohranjuju i sistematiziraju informacije jedan od temeljnih pokretača ljudskog djelovanja. Da bi se uopće mogao snalaziti u beskonačno kompleksnom svijetu koji ga okružuje, čovjek je prisiljen organizirati informacije u koherentne sisteme. Stupanj u kojemu u tome uspijeva u značajnoj mjeri određuje kvalitet njegove opće prilagodbe socijalnoj i prirodnoj okolini. Posebno veliko značenje u procesu prilagodbe ima kognitivna interpretacija samoga sebe.

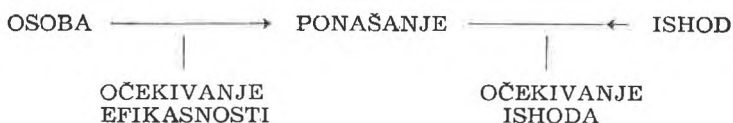
Zanimanje za ovaj vid kognitivnog funkcioniranja čovjeka postoji u psihologiji već gotovo jedno stoljeće (radovi Williama Jamesa iz 1892. godine; James, 1986). Uočljivo je međutim da su tek u posljednjih desetak godina istraživanja ovog područja jako intenzivirana, što je rezultiralo nizom novih teorija. Jedna od najzanimljivijih teorija koja se u ovom sklopu javlja je teorija samoefikasnosti (self-efficacy theory, Bandura, 1977; 1982; 1986). Ova teorija u žarište interesa stavlja očekivanje osobne efikasnosti u situacijama kada treba pokretati neke akcije.

Od objavljivanja prvog Bandurinovog članka (1977), termin »samoefikasnost« (self-efficacy) postao je jedan od najčešće korištenih termina u literaturi iz socijalne psihologije, kliničke psihologije i psihologije savjetovanja. Najveći broj autora koji se bave samoefikasnošću, odnosno koji istražuju mehanizam percepcije i očekivanja osobne efikasnosti, bavi se problemima utjecaja bazičnih kognitivnih procesa na ljudska ponašanje. Pri tome se postavlja nekoliko osnovnih pitanja: Kakav je utjecaj percepcije osobne kompetentnosti na odluke pojedinca da pokrene određene oblike ponašanja i da ustraje pri sučevljavanju s problemima i vlastitim pogreškama? U kakvim je relacijama percepcija osobne kompetentnosti s predviđanjem posljedica vlastitog ponašanja? Da li ovakvi »kognitivni« faktori mogu biti dobri prediktori ponašanja? Kako su ove kognicije povezane s razvojem i tretmanom psiholoških i emocionalnih problema, te poremećaja u ponašanju?

Po teoriji samoefikasnosti svaka promjena ponašanja i doživljavanja bazirana je na variranju osjećaja osobne kompetentnosti ili efikasnosti pojedinca. Percepcija osobne kompetentnosti javlja se dakle kao bazični

mehanizam za objašnjavanje ljudskog funkcioniranja. Po Banduri »ljudi procesiraju, prosuđuju i integriraju različite informacije koje se tiču njihovih potencijala, te u skladu s tim reguliraju svoje ponašanje i količinu uložene energije« (Bandura, 1977, str. 212).

Prema teoriji postoje dva osnovna tipa očekivanja: (1) očekivanje ishoda (outcome expectancy), odnosno uvjerenje da će neko ponašanje dovesti (ili da neće dovesti) do željenog ishoda, i (2) očekivanje osobne efikasnosti (self-efficacy expectancy), tj. uvjerenje pojedinca da je (ili nije) sposoban da realizira potrebno ponašanje. Odnos između očekivanja ishoda i očekivanja osobne efikasnosti prikazan je na slici 2.

Slika 2. Prikaz konceptualne različitosti između očekivanja osobne efikasnosti i očekivanja ishoda (prema Bandura, 1977, str. 193)

Očekivanje ishoda i očekivanje efikasnosti se razlučuju, jer pojedinci mogu očekivati da će određena ponašanja voditi realizaciji nekih ciljeva (dovesti do konkretnog ishoda), a da istovremeno oni ne pokreću potrebne oblike ponašanja, naprosto zbog toga što sumnjaju da ih mogu uspješno realizirati. U ovom konceptualnom sistemu, očekivanje osobne efikasnosti ne samo da neposredno utječe na inicijalizaciju nekog ponašanja, već utječe također i na ustrajnost u ponašanju, kao i na emocionalne reakcije pojedinca prije i u toku realizacije ponašanja.

Osoba s višim stupnjem uvjerenja u osobnu efikasnost (većim očekivanjima osobne kompetentnosti) lakše će pokretati neke oblike ponašanja za koje očekuje da će voditi željenim ishodima (Bandura, 1977; Locke i sur., 1984), bit će ustrajnija kada naiđe na poteškoće ili probleme u realizaciji aktualnog ponašanja (Brown i Inouye, 1978; Schunk, 1981), intenzivirat će nastojanja kada su učinci približe cilju (Bandura i Cervone, 1983), svoje će greške objašnjavati (atribuirati) na način koji svjedoči o orijentaciji k uspjehu (Collins, 1982, prema Bandura, 1984), potencijalno opasnim zadacima pristupat će se bez anksioznosti, i rjeđe će manifestirati stresne reakcije (Bandura i sur., 1982; Leland, 1982, prema Bandura, 1984). Obrnuto vrijedi za osobe s nižim stupnjem uvjerenja u osobnu efikasnost. Oni koji sebe smatraju neefikasnim (nekompetentnim) izbjegavaju teške zadatke, ulažu malo napora, vrlo lako odustaju kada se suoče s poteškoćama, misle na osobne nedostatke i tako skreću pažnju sa zadatka, snižavaju svoje aspiracije i doživljavaju anksiozna i stresna stanja. Njihov će učinak općenito biti niži.

Ako očekivanje osobne efikasnosti ima navedene efekte, može se s velikom vjerojatnošću pretpostaviti da mjera očekivanja osobne efikasnosti može poslužiti kao dobar prediktor ponašanja koje slijedi.

Izvori samoefikasnosti

Teorija smatra da su očekivanja osobne efikasnosti bazirana na četiri osnovna izvora informacija: (1) na iskustvima s osobnim učincima u sličnim situacijama, (2) na opažanju uspješnosti drugih u sličnim situacijama, (3) na verbalnim uvjerenjima, i (4) na emocionalnoj ili fiziološkoj uzbuđenosti. Ova četiri izvora informacija razlikuju se i po snazi utjecanja na očekivanje osobne efikasnosti.

1. Autentična iskustva pojedinca sa sličnim situacijama imaju najveći utjecaj. Prethodni uspjesi podižu situacijska očekivanja efikasnosti i obrnuto.

2. Po rangi slijedi uspješnost drugih u sličnim situacijama (učenje po modelu, imitacija). Uspješnost drugih podiže nivo očekivanja osobne efikasnosti (ako mogu drugi, mogu i ja). Pri ovoj procjeni značajni mogu biti sljedeći faktori: percepcija sličnosti između modela i opazача, broj i varijabilitet modela kao i percipirana snaga modela.

3. Verbalna uvjerenja ili podsticanja od drugih također mogu utjecati u smjeru podizanja nivoa osobnih očekivanja. Koliko će verbalna uvjerenja biti utjecajna ovisi o percipiranoj kompetentnosti izvora (onoga tko podstiče), o njegovoj atraktivnosti ili pak o povjerenju koje pojedinac ima u njega.

4. Četvrti izvor informacija predstavlja stupanj emocionalne uzbuđenosti. Ljudi osjećaju svoju pretjeranu visceralnu uzbuđenost ili averzivna emocionalna stanja (npr. anksioznost) kao smetnju efikasnom ponašanju i stoga u stanju takve uzbuđenosti imaju niži nivo očekivanja osobne efikasnosti. Kada treba obavljati aktivnosti koje iziskuju fizičku snagu ili izdržljivost, percipirana efikasnost je pod snažnim utjecajem stanja poput umora ili boli.

Mikroanalitička strategija istraživanja

Kognitivističke teorije nužno postuliraju intervenirajuće mehanizme koji se nalaze u osnovi ponašanja. Pokušaji verificiranja takvih teorija sastoje se u traženju veza između vanjskih faktora i ponašanja, pri čemu se pretpostavlja da su vanjski faktori pokrenuli unutrašnje, a ovi pak konkretne oblike ponašanja. Dokazi o postojanju povezanosti između vanjskih faktora i ponašanja mogu potkrijepiti kognivističku teoriju, ali ne mogu značajno pridonijeti njenoj valjanosti, jer »dokazana« povezanost može biti posljedica djelovanja i nekih drugih unutarnjih mehanizama koji imaju slične efekte. Postulirani medijatori ponašanja (unutarnji, interalni faktori) ne mogu se neposredno opažati. Bandura (1982) stoga smatra da je najbolji test teorije koja uključuje unutrašnje faktore taj, da se pretpostavljeni medijator ponašanja preozno definira nezavisnim mjerljivim indikatorom, te da se potom dokaže kako su vanjski faktori zbilja povezani s indikatorom unutarnjeg medijatora, a da je ovaj opet povezan s manifestnim ponašanjem.

Isti autor (Bandura, 1977) sugerira da se pri istraživanju postavki o porijeklu i funkcijama percepcije osobne efikasnosti koristi »mikroanalitička strategija istraživanja«. Strategija se sastoji u tome da se ispitaniku nudi niz skala za procjenu osobne efikasnosti koje su stupnjevane po težini, kompleksnosti, stresnosti ili nekoj drugoj dimenziji, ovisno o specifičnosti područja koje se ispituje. Ispitanici označavaju zadatke za koje smatraju da ih mogu realizirati, kao i koliko su u to sigurni.

Očekivanja osobne efikasnosti variraju uzduž triju glavnih dimenzija: generalnosti, snage i veličine. Adekvatna analiza u sklopu mikroanalitičke strategije istraživanja percepcije osobne efikasnosti trebala bi uključiti precizno mjerenje tih triju dimenzija.

»Generalnost« se odnosi na to koliko se iskustvo osobnog uspjeha ili neuspjeha koje utječe na očekivanje efikasnosti u ograničenim, specifičnim djelatnostima, generalizira na slična ponašanja ili kontekste.

»Snaga« se odnosi na sigurnost osobe da može uspješno realizirati neko ponašanje (stupanj uvjerenja).

»Veličina« očekivanja osobne efikasnosti u hijerarhiji ponašanja (stupnjevanoj po težini zadataka odnosi se na broj »koraka« u ponašanju za koje osoba misli da ih može uspješno realizirati.

Ovakva metodologija omogućava mikroanalizu kongruencije između percepcije osobne efikasnosti (samoefikasnosti) i akcije na nivou individualnog zadatka.

Rezultati dosadašnjih istraživanja u području teorije samoefikasnosti

Ova je teorija potakla brojna istraživanja. Različiti postupci redovito su vodili ka konvergentnim rezultatima, što govori u prilog eksplanatornoj i prediktivnoj valjanosti teorije.

Percipirana samoefikasnost varirana je na različite načine: različitim iskustvima ispitanika, korištenjem različitih modela (uzora za imitaciju), manipulacijom povratnim informacijama, nagovaranjima i sl. Veliki je varijabilitet ispitanika na kojima su ispitivanja vršena. Korištene su također različite metodologije istraživanja, od induciranja promjena u percipiranoj samoefikasnosti pod laboratorijskim uvjetima, do multivarijantnih analiza kovarijacija utvrđenih u prirodnim uvjetima. Vrlo su raznolika i područja na kojima je teorija testirana. Među ostalima tu su: socijalna anksioznost i interpersonalni odnosi (Barrios, 1983; Leary i Atherton, 1986; Robins, 1987), kontrola anksioznih kognicija (Tracey i sur. 1986; Kent i Gibbons, 1987), tretman različitih oblika ovisnosti (Bernier i Avard, 1986; Celletti i sur. 1985; detaljni pregled daje DiClemente, 1986; Godding i Gasgow, 1985), tretman fobija (Bandura, 1983; Lee, 1984), odnos prema zdravlju (Weinberg i sur., 1984; Stanley i Maddux, 1986a; Strecher i sur., 1986; Woodward i Strudler Wallston, 1987), kognitivna efikasnost i utjecaj socijalnih faktora na učenje kognitivnih vještina (Meier i sur., 1984; Norwich, 1986; Schunk, 1986; Schunk i Hanson,

1985), utjecaj raspoloženja na percepciju osobne kompetentnosti (Kavanagh i Bower, 1985; Stanley i Maddux, 1986b), izbor zanimanja (detaljni pregled daju Betz i Hackett, 1986), psihologija sporta (Weinberg i sur., 1979; Weinberg i sur., 1980; Gayton i sur., 1986; Weinberg, 1986; detaljni pregled daje Wurtele, 1986), industrijska i organizacijska psihologija (Locke, Motowidlo i Bobko, 1986), razvojna psihologija (Schunk, 1983; Wheeler i Ladd, 1982), školska psihologija, uspjeh u školi i na studiju (Schunk, 1984; Lent i sur., 1984; Schunk, 1985), psihologija starenja (Holahan i sur., 1984).

Ekstenzivna istraživanja redovito su potvrđivala osnovne postavke teorije samoefikasnosti o dualnoj kauzalnoj povezanosti: postulirane determinante (izvori informacija) utječu na percepciju osobne efikasnosti, a s druge strane percepcija osobne efikasnosti utječe na motivaciju i akciju.

Rezultati ovih istraživanja dakle praktički dokazuju funkciju mehanizma percepcije osobne efikasnosti u ljudskoj motivaciji i ponašanju (Bandura, 1986, str. 360).

Ideja samoefikasnosti u drugim teorijama

Koncept samoefikasnosti definiran kao »uvjerenje pojedinca da može uspješno realizirati ponašanje koje je potrebno da bi se postigao određeni ishod« (Bandura, 1977, str. 193) uveden je 1977. godine u psihologijsku teoriju kao sasvim novi koncept. Analizom podataka iz literature može se međutim uočiti da su se vrlo slični koncepti o očekivanju uspjeha, koji su logički i operacionalno ekvivalentni samoefikasnosti, već ranije nalazili u psihologijskoj literaturi. Parafrazirajući Ebbinghauusa, Kirsch (1986) kaže da samoefikasnost ima kratku povijest, ali dugu prošlost.

Koncepti slični samoefikasnosti mogu se naći na području istraživanja nivoa aspiracija, u sklopu teorija socijalnog učenja, kao i na području istraživanja motivacije za postignućem.

Na području nivoa aspiracija, najčešći oblici pitanja koja eksperimentatori postavljaju ispitanicima su npr. sljedeći: »Koji rezultat želite postići na ovom testu?« ili »Koji rezultat možete postići na ovom testu?«. Prvo pitanje predstavlja mjerenje nivoa aspiracije, a drugo mjerenje uvjerenja u osobnu efikasnost.

Na ovom području evidentna su brojna istraživanja koja su koristila metodologiju za ispitivanje percepcije osobne efikasnosti, a nominalno su ispitivala nivo aspiracije (pregled istraživanja daje Kirsch, 1986).

U sklopu Rotterove teorije socijalnog učenja (1954) koncept očekivanja (expectancy) uz koncept potkrepljenja, predstavlja središnji konstrukt koji služi za predikciju ponašanja. Vjerojatnost da će se neko ponašanje realizirati ovisi o funkcionalnom odnosu između očekivanja da to ponašanje vodi k potkrepljenju i same vrijednosti potkrepljenja.

U teoriji je implicitna pretpostavka da uspjeh u zadatku predstavlja oblik potkrepljenja. Prema tome, u odluci hoće li se pokrenuti neko ponašanje, sadržano je očekivanje o uspješnosti izvođenja tog ponašanja (očekivanje osobne efikasnosti) i očekivanje da će uspješna realizacija voditi daljnjim potkrepljenjima (očekivanje ishoda).

Po Kirschu (1985, 1986), Rotterov konstrukt očekivanja uključuje Bandurin koncept samoefikasnosti, tako da mnoga istraživanja potaknuta Rotterovom teorijom daju podatke o determinantama i efektima samoefikasnosti.

Treći teorijski okvir u sklopu kojega je samoefikasnost bila istraživana već prije publiciranja Bandurine teorije je Atkinsonova teorija motivacije (1957). Po ovoj teoriji odluka hoće li se neko ponašanje pokrenuti i koliko će se ustrajati u tom ponašanju ovisi o tri varijable: očekivanju uspjeha, privlačnosti uspjeha i motivu.

Dvije od ovih varijabli (očekivanje i privlačnost) približno su analogne Rotterovim konceptima očekivanja i vrijednosti potkrepljenja (prema Atkinson, 1957), a time i Bandurinim konceptima »očekivanja efikasnosti« i »očekivanja ishoda«.

Po Atkinsonovoj teoriji »očekivanje« predstavlja subjektivnu procjenu pojedinca o vjerojatnosti da je sposoban riješiti zadatak (problem); »privlačnost uspjeha« je definirana kao potencijalna nagrada ili kazna koja se očekuje kao posljedica uspješnog rješenja zadatka (problema). Iz ovoga je evidentna sličnost s Bandurinim konceptima. Motive (treću determinirajuću varijablu) Atkinson definira kao dispozicije pojedinca da teži k određenoj vrsti zadovoljenja — npr. bliskim kontaktima s ljudima, uspješnosti u poslu, moći i sl.

Postavke Bandurine teorije dakle nisu posve nove. No upravo činjenica da su već ranije postulirani i istraživani slični konstrukti svjedoči o njihovoj smislenosti.

Postoji slaganje da očekivanja pojedinca o osobnoj kompetentnosti služe kao medijatori ponašanja, pa zato principi kako se ona razvijaju, stječu, modificiraju i generaliziraju, te kakvi su njihovi efekti, predstavljaju bitne probleme koji se u psihologiji i nadalje trebaju istraživati.

Literatura:

- Atkinson, J. W. (1957) Motivational determinants of risk taking behavior. *Psychological Review*, 46, 359—372.
- Bandura, A. (1977) Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 84, 191—215.
- Bandura, A. (1982) Self-efficacy mechanism in human agency. *American Psychologist*, 37, 122—147.
- Bandura, A. (1983) Self-efficacy determinants of anticipated fears and calamities. *Journal of Personality and Social Psychology*, 45, 464—469.
- Bandura, A. (1984) Recycling misconceptions of perceived self-efficacy. *Cognitive Therapy and Research*, 8, 231—255.
- Bandura, A. (1986) The explanatory and predictive scope of self-efficacy theory. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 4, 359—373.
- Bandura, A. & Cervone, D. (1983) Self-evaluative and self-efficacy mechanisms governing the motivational effects of goal systems. *Journal of Personality and Social Psychology*, 45, 1017—1028.
- Bandura, A., Reese, L. & Adams, N. E. (1982) Microanalysis of action and fear arousal as a function of differential levels of perceived self-efficacy. *Journal of Personality and Social Psychology*, 43, 5—21.
- Barrios, B. A. (1983) The role of cognitive mediators in heterosocial anxiety: A test of self-efficacy theory. *Cognitive Therapy and Research*, 7, 543—554.
- Bernier, M. & Avard, J. (1986) Self-efficacy, outcome, and attrition in a weight-reduction program. *Cognitive Therapy and Research*, 10, 319—338.
- Betz, N. E. & Hackett, G. (1986) Applications of self-efficacy theory to understanding career choice behavior. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 4, 279—289.
- Brown, I. Jr., & Inouye, D. K. (1978) Learned helplessness through modeling: The role of perceived similarity in competence. *Journal of Personality and Social Psychology*, 36, 900—908.
- Colletti, G., Supnick, J. A. & Payne, T. J. (1985) The smoking self-efficacy questionnaire (SSEQ): Preliminary scale development and validation. *Behavioral Assessment*, 7, 249—260.
- DiClemente, C. C. (1986) Self-efficacy and the addictive behaviors. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 4, 302—315.
- Gayton, W. F., Matthews, G. R. & Burchstead, G. N. (1986) An investigation of the validity of the physical self-efficacy scale in predicting marathon performance. *Perceptual and Motor Skills*, 63, 752—754.
- Godding, P. R. & Glasgow, R. E. (1985) Self-efficacy and outcome expectations as predictors of controlled smoking status. *Cognitive Therapy and Research*, 9, 583—590.
- Holahan, C. K., Holahan, C. J. & Belk, S. S. (1984) Adjustment in aging: The roles of life stress, hassles, and self-efficacy. *Health Psychology*, 3, 315—328.
- James, W. (1963) *Psychology*. Fawcett, New York. (Original publiciran 1892. godine).
- Kavanagh, D. J. & Bower, G. H. (1985) Mood and self-efficacy: Impact of joy and sadness on perceived capabilities. *Cognitive Therapy and Research*, 9, 507—525.
- Kent, G. & Gibbons, R. (1987) Self-efficacy and the control of anxious cognitions. *Journal of Behaviour Therapy and Experimental Psychiatry*, 18, 33—40.
- Kirsch, I. (1985) Self-efficacy and expectancy: Old wine with new labels. *Journal of Personality and Social Psychology*, 49, 824—830.

- Kirsch, I. (1986) Early research on self-efficacy: What we already know without knowing we knew. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 4, 339—358.
- Leary, M. R. & Atherton, S. C. (1986) Self-efficacy, social anxiety, and inhibition in interpersonal encounters. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 4, 256—267.
- Lee, C. (1984) Efficacy expectations and outcome expectations as predictors of performance in a snake-handling task. *Cognitive Therapy and Research*, 8, 509—516.
- Lent, R. W., Brown, S. D. & Larkin, K. C. (1984) Relation of self-efficacy expectations to academic achievement and persistence. *Journal of Counseling Psychology*, 31, 356—362.
- Looke, E. A., Frederick, E., Lee, C. & Bobko, P. (1984) Effect of self efficacy, goals and task strategies on task performance. *Journal of Applied Psychology*, 69, 241—251.
- Locke, E. A., Motowidlo, S. J. & Bobko, P. (1986) Using self-efficacy theory to resolve the conflict between goal-setting theory and expectancy theory in organizational behavior and industrial/organizational psychology. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 4, 328—338.
- Meier, S., McCarthy, P. R. & Schmeck, R. R. (1984) Validity of self-efficacy as a predictor of writing performance. *Cognitive Therapy and Research*, 8, 107—120.
- Norwick, B. (1986) Assessing perceived self-efficacy in relation to mathematics tasks: A study of the reliability and validity assessment. *British Journal of Educational Psychology*, 56, 180—189.
- Robins, C. J. (1987) Social perception and heterosocial self-efficacy: A multidimensional scaling analysis. *Cognitive Therapy and Research*, 11, 197—214.
- Rotter, J. B. (1954) *Social Learning and clinical psychology*. Prentice-Hall, Englewood Cliffs, NJ.
- Schmaitter, R. (1987) Behaviorism is not cognitive and cognitivism is not behavioral. *Behaviorism*, 15, 1—11.
- Schunk, D. H. (1981) Modeling and attributional effects on children's achievement: A self-efficacy analysis. *Journal of Educational Psychology*, 73, 93—105.
- Schunk, D. H. (1983) Reward contingencies and the development of children's self-efficacy and achievement. *Journal of Educational Psychology*, 75, 511—518.
- Schunk, D. (1984) Enhancing self-efficacy and achievement through rewards and goals: Motivational and informational effects. *Journal of Educational Research*, 78, 29—34.
- Schunk, D. (1985) Self-efficacy and classroom learning... *Psychology in the Schools*, 22, 208—223.
- Schunk, D. H. (1986) Vicarious influences on self-efficacy for cognitive skill learning. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 4, 316—327.
- Schunk, D. H. & Hanson, A. R. (1985) Peer models: Influence on children's self-efficacy and achievement. *Journal of Educational Psychology*, 77, 313—322.
- Stanley, M. A. & Maddux, J. E. (1986a) Cognitive processes in health enhancement: Investigation of a combined protection motivation and self-efficacy model. *Basic and Applied Social Psychology*, 7, 101—113.
- Stanley, M. A. & Maddux, J. E. (1986b) Self-efficacy and depressed mood: An investigation of causal relationships. *Journal of Social Behavior and Personality*, 4, 575—588.
- Strecher, V. J., McEvoy Develis, Becker, M. H. & Rosenstock, I. M. (1986) The role of self-efficacy in achieving health behavior change. *Health Education Quarterly*, 13, 73—91.

- Tracey, T. J., Sherry, P & Keitel, M. (1986) Distress and help-seeking as a function of person-environment fit and self-efficacy: A causal model. *American Journal of Community Psychology*, 14, 657—676.
- Weinberg, R. (1986) Relationship between self-efficacy and cognitive strategies in enhancing endurance performance. *International Journal of Sport Psychology*, 17, 280—293.
- Weinberg, R., Gould, D. & Jackson, A. (1979) Expectations and performance: An empirical test of Bandura's self-efficacy theory. *Journal of Sport Psychology*, 1, 320—331.
- Weinberg, R. S., Vukelson, D. & Jackson, A. (1980) Effect of public and private efficacy expectations on competitive performance. *Journal of Sport Psychology*, 2, 340—349.
- Weinberg, R. S., Hughes, H. H., Critelli, J. W., England, R. & Jackson, A. (1984) Effects of preexisting and manipulated self-efficacy on weight loss in a self-control program. *Journal of Research in Personality*, 18, 352—358.
- Wheeler, V. A. & Ladd, G. W. (1982) Assessment of children's self-efficacy for social interactions with peers. *Developmental Psychology*, 18, 795—805.
- Woodwar, N. J. & Strudler Wallston, B. (1987) Age and health care beliefs: Self-efficacy as a mediator of low desire for control. *Psychology and Aging*, 2, 3—8.
- Wurtele, S. K. (1986) Self-efficacy and athletic performance: A review. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 4, 290—301.

Petar Bezinovic: THEORY OF SELF-EFFICACY: THE EXPLANATORY AND PREDICTIVE SCOPE

Summary

This paper gives a review of the basic tenets of self-efficacy theory and discusses several theoretical issues, including the relationship of the theory to other theories of the cognitive mediation of behaviour. It is argued that similar concept, operationally equivalent to self-efficacy had already been investigated in psychology prior to the appearance of self-efficacy theory. The existence of similar models proves and documents the meaningfulness of the concept. Such models need to be looked upon as compatible and complementary instead of competitive.

Convergent evidence from diverse lines of research attest to the explanatory and predictive generality of the self-efficacy theory.